

NHẬP MÔN LẬP TRÌNH

GVHD: Trương Toàn Thịnh

NỘI DUNG

- Giới thiệu
- Cơ chế truyền tham số
- Các vấn đề về hàm trong C/C++
  - Hàm trùng tên
  - Hàm có tham số mặc định
  - Hàm có tham số là hàm
- Tổ chức hàm với nhiều tập tin mã nguồn
- Phạm vi hàm và biến toàn cục với nhiều tập tin mã nguồn

GIỚI THIỆU

- Mã nguồn của phần mềm được phân chia ra các thành phần như sau
  - Các gói mã nguồn: gồm nhiều tập tin phối hợp để thiết lập một hệ thống con của phần mềm (các tập tin cùng gói sẽ lưu cùng thư mục)
  - Các tập tin mã nguồn; gồm một hay nhiều chương trình con để giải quyết một nhóm những công việc có liên quan
  - Các chương trình con: có nhiệm vụ thực hiện một công việc cụ thể độc lập

GIỚI THIỆU

- Ví dụ xây dựng hàm 'làm tròn số'
- Thư viện <math.h> cung cấp hàm floor()
   và ceil() nhưng chưa cung cấp hàm làm tròn.

Giá trị x	floor(x)	ceil(x)	Số làm tròn
3.2	3	4	3
3.7	3	4	4
-3.2	-4	-3	-3
-3.8	-4	-3	-4

GIỚI THIỆU

• Ví dụ

Dòng	Mô tả
1	#include <stdio.h></stdio.h>
2	#include <math.h></math.h>
3	double round(double);
4	double round(double x){
5	double kq;
6	$if(x \ge 0)$
7	kq = floor(x + 0.5);
8	else
9	kq = -floor(-x + 0.5);
10	return kq;
11	}

Dòng	Mô tả
12	void main(){
13	double a, y;
14	printf("Nhap a: ");
15	scanf("%lf", &a);
16	y = round(a);
17	printf("round(a) = %lf", y);
18	}

- Phân tích ví dụ
  - Khai báo hàm: làm theo mẫu

<kiểu dữ="" liệu="" trả="" về=""></kiểu>	<tên hàm=""></tên>	<danh sách="" số="" tham=""></danh>
double	round	(double)

- Cài đặt hàm (định nghĩa hàm): thực hiện các lệnh bên trong thân hàm
- Gọi hàm: việc gọi hàm hay sử dụng hàm được thực hiện ở hàm main() hay bất kì hàm nào có nhu cầu.

NỘI DUNG

- Giới thiệu
- Cơ chế truyền tham số
- Các vấn đề về hàm trong C/C++
  - Hàm trùng tên
  - Hàm có tham số mặc định
  - Hàm có tham số là hàm
- Tổ chức hàm với nhiều tập tin mã nguồn
- Phạm vi hàm và biến toàn cục với nhiều tập tin mã nguồn

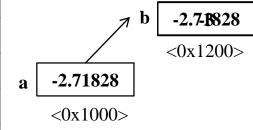

- Tham số của hàm: được gọi là tham số hình thức
- Khi hàm được gọi, thì nơi sử dụng sẽ truyền tham số thực sự vào hàm
- Tham số hình thức và tham số thực có thể trùng tên hay khác tên.
- Việc gửi các tham số thực vào vị trí của tham số hình thức khi sử dụng hàm gọi là cơ chế truyền tham số.

- Cơ chế truyền tham số giá trị (tham trị)
  - Khi gọi hàm thì giá trị tham số thực được sao chép vào tham số hình thức
  - Mọi sự tác động trong hàm lên tham số hình thức (nếu có tác động) sẽ không ảnh hưởng tới giá trị trong tham số thực

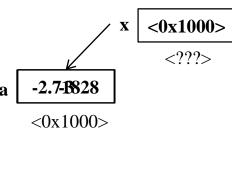
Dòng	Mô tả		
1	<pre>void main(){</pre>	7	double round(double b){
2	double $a = -2.71828, y;$	8	double res;
3	y = round(a);	9	if(x>=0) res = floor(b + 0.5);
4	<pre>printf("Round is = %lf\n", y);</pre>	10	else res = $-floor(-x + 0.5);$
5	printf(" $a = \%lf \ n$ ", a);	11	return res;
6	}	12	}

CƠ CHẾ TRUYỀN THAM SỐ

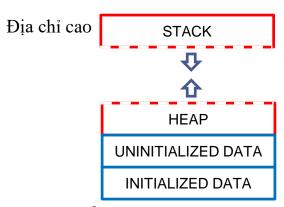
- Cơ chế truyền tham số tham chiếu (tham chiếu)
  - Khi gọi hàm thì tham số thực và tham số hình thức là một
  - Mọi tác động trong hàm lên tham số hình thức (nếu có) đều ảnh hưởng tới tham số thực

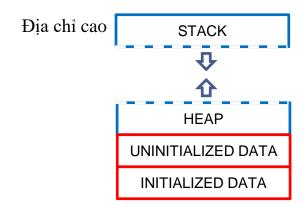
Dòng	Mô tả			
1	<pre>void round(double);</pre>	6	void main(){	] ,
2	<pre>void round(double &x){</pre>	7	double $a = -2.71828;$	•
3	if(x >= 0) kq = floor(x + 0.5);	8	round(a);	
4	else $kq = -floor(-x + 0.5);$	9	printf("Round is = $\%$ lf\n", a);	
5	}	10	}	

CƠ CHẾ TRUYỀN THAM SỐ

- Biến cục bộ
  - Được khai báo bên trong của một hàm
  - Dùng để lưu các giá trị tạm thời trong quá trình tính toán của hàm
  - Không cần lưu khi quá trình tính toán kết thúc
  - Khi một hàm được gọi, sẽ có vùng nhớ tạm để cấp phát cho các biến cục bộ

- Biến cục bộ tĩnh:
  - Được cấp trong những vùng nhớ cố định
  - Khai báo bên trong hàm, tuy nhiên giá trị chỉ bị hủy khi chương trình kết thúc.

CƠ CHẾ TRUYỀN THAM SỐ

Ví dụ biến cục bộ tĩnh

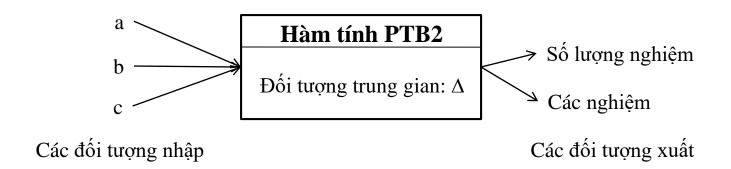
Dòng	Mô tả
1	#include <stdio.h></stdio.h>
2	double Accumulator(double number){
3	static double sum = 0; chỉ gọi 1 lần
4	sum += number;
5	return sum;
6	}
7	void main(){
8	double kq;
9	Accumulator(1);
10	Accumulator(2);
11	kq = Accumulator(3);
12	$printf("kq = %lf\n", kq);$
13	}

- Giới thiệu
- Cơ chế truyền tham số
- Các vấn đề về hàm trong C/C++
  - Hàm trùng tên
  - Hàm có tham số mặc định
  - Hàm có tham số là hàm
- Tổ chức hàm với nhiều tập tin mã nguồn
- Phạm vi hàm và biến toàn cục với nhiều tập tin mã nguồn

- Dữ liệu liên quan tới hàm được chia làm ba loai
  - Những đối tượng nhập: những đối tượng mà hàm có sẵn
  - Những đối tượng kết xuất: những đối tượng cần xác định hay tính toán
  - Những đối tượng trung gian: sử dụng để lưu các giá trị tạm thời
- Cách cài đặt
  - Đối tượng nhập: thường dùng cơ chế truyền tham trị
  - Đối tượng xuất: có thể dùng cơ chế truyền tham chiếu hay trả về (dùng return)
  - Đối tượng trung gian: thường dùng biến cục bộ

• Ví dụ: viết hàm tính nghiệm phương trình bậc hai một ẩn $ax^2 + bx + c = 0$

• Ví dụ 1 tính nghiệm phương trình bậc hai

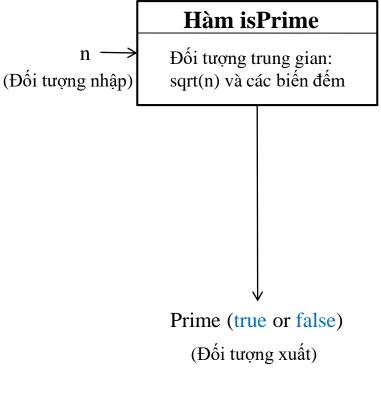
Dòng	Mô tả
1	void EquaDeg2(double a, double b, double c, double& x1, double& x2, int& sn){
2	double delta, sqrtDelta;
3	delta = b*b - 4*a*c;
4	$if(delta > 0)$ {
5	sn = 2; sqrtDelta = sqrt(delta);
6	x1 = (-b + sqrtDelta)/(2*a); x2 = (-b - sqrtDelta)/(2*a);
7	}
8	else if(delta == 0){
9	sn = 1; x1 = x2 = (-b)/(2*a);
10	}
11	else $\{sn = 0;\}$
12	}

Ví dụ 2 tính nghiệm phương trình bậc hai

Dòng	Mô tả
1	int EquaDeg2(double a, double b, double c, double& x1, double& x2){
2	double delta, sqrtDelta; int sn;
3	delta = b*b - 4*a*c;
4	$if(delta > 0)$ {
5	sn = 2; sqrtDelta = sqrt(delta);
6	x1 = (-b + sqrtDelta)/(2*a); x2 = (-b - sqrtDelta)/(2*a);
7	}
8	else if(delta == 0){
9	sn = 1; x1 = x2 = (-b)/(2*a);
10	}
11	else $\{sn = 0;\}$
12	return sn;
13	}

Ví dụ 3 kiểm tra số nguyên tố

Dòng	Mô tả	
1	int isPrime(long n){	
2	int Prime;	
3	if(n < 0) n = -n;	
4	if(n == 0) Prime = 1;	
5	else if($n == 1$) Prime = 0;	
6	else{	
7	long i = 2; Prime = 1;	
8	$while(i \le sqrt(n)) $ tmp =	
9	if(n % i == 0) { Prime = 0; break; }	
10	}	
11	i++;	
12	}	
13	return Prime;}	

Ví dụ 4 liệt kê các số nguyên tố nhỏ hơn n

Dòng	Mô tả
1	<pre>void PrimeListing(long n){</pre>
2	for(long i = 2; i <= n; i++){
3	<pre>if(isPrime(i)) printf("%ld\n", i);</pre>
4	}}

• Ví dụ 5 in ra số nguyên tố thứ n

Dòng	Mô tả
1	<pre>void GetPrime(long n){</pre>
2	long p = 2, c = 1, nextNum = 3;
3	while $(c < n)$ {
4	<pre>if(isPrime(nextNum)){p = nextNum; c++; }</pre>
5	nextNum+=2;
6	}}

• Ví dụ 6 xét phương trình ax + b = 0

Dòng	Mô tả			
1	#include <stdio.h></stdio.h>			
2	#include <math.h></math.h>			
3	#define NoSolution 0			
4	#define Undetermined -1			
5	int EqualDeg1(double a, double b, double& x){			
6	int nSolution;			
7	$if(a!=0)\{ x = -b/a; nSolution = 1; \}$			
8	else{			
9	x = 0;			
10	if(b == 0) nSolution = Undetermined;			
11	else nSolution = NoSolution;			
12	}			
13	return nSolution; }			

• Ví dụ 7 xét phương trình $ax^2 + bx + c = 0$

Dòng	Mô tả	
1	•••	
2	int EqualDeg2(double a, double b, double c, double& x1, double& x2){	
3	int nSolution; $x1 = x2 = 0$;	
4	if(a==0) nSolution = EqualDeg1(b, c, x1);	
5	else{	
6	double delta = $b*b - 4*a*c$, two_a = $2*a$;	
7	if(delta < 0) nSolution = NoSolution;	
8	else if(delta == 0) { $x1 = x2 = -b/two_a$; $nSolution = 1$;}	
9	else{	
10	double sqrtDelta = sqrt(delta);	
11	x1 = (-b-sqrtDelta)/two_a; x2 = (-b+sqrtDelta)/two_a;	
12	nSolution = 2; }}	
13	return nSolution;}	

- Ví dụ 8 xét phương trình $ax^4+bx^2+c=0$ (1)
  - Đặt $y = x^2 \Rightarrow ay^2 + by + c = 0$ (2)
  - Nếu (2) vô nghiệm thì (1) vô nghiệm
  - Nếu (2) có 1 nghiệm $y = y_1 = x^2 \Leftrightarrow x^2 y_1 = 0$ (3): Giải (3) tìm $x_1 \& x_2$
  - Nếu (2) có 2 nghiệm
    - $y = y_1 = x^2 \Leftrightarrow x^2 y_1 = 0$ (4): Giải (4) tìm x
    - $y = y_2 = x^2 \Leftrightarrow x^2 y_2 = 0$ (5): Giải (5) tìm x
- Lưu ý: không cần kiểm tra điều kiện y ≥ 0
   vì việc đó sẽ do EqualDeg2 xử lý

Dòng

10

11

12

13

} return nSolution; }

Mô tả

• Ví dụ 8 xét phương trình $ax^4 + bx^2 + c = 0$

(5)

(5)

int EqualQuartic(double a, double b, double c, double& x1, double& x2, double& x3, double& x4){

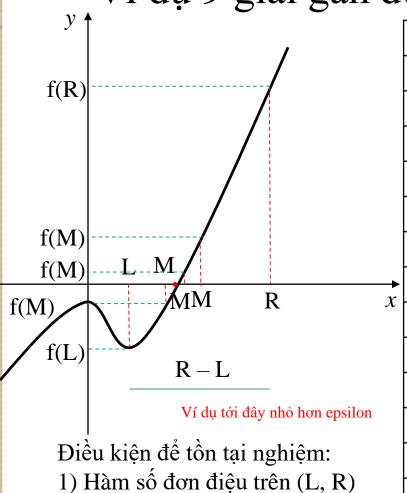
3	int nSolution, nSol1, nSol2; double y1, y2; $x1 = x2 = x3 = x4 = 0$;		
4	nSol1 = EqualDeg2(a, b, c, y1, y2);		
5	switch(nSol1){		
6	case NoSolution: case Undetermined: nSolution = nSol1; break;		
7	case 1: nSolution = EqualDeg2(1, 0, -y1, x1, x2); break;		
8	case 2: $nSol2 = EqualDeg2(1, 0, -y1, x1, x2);$ (4)		
9	switch(nSol2){		

case NoSolution: nSolution = EqualDeg2(1, 0, -y2, x1, x2); break;

case 1: nSolution = (1) + EqualDeg2(1, 0, -y2, x2, x3); break;

case 2: nSolution = (2) + EqualDeg2(1, 0, -y2, x3, x4); break;

Ví dụ 9 giải gần đúng phương trình f(x)=0

2) Tích f(L)*f(R) < 0

Dong	Mo ta					
1	double f(double x){					
2	return pow(x, 9) + x + 1;// $f(x)=x^9+x+1$					
3	}					
4	void Solve(int& x){//Tim x $\mathring{d} \hat{e} f(x) = 0$					
5	const double epsilon = 0.000000001 ;					
6	double left = -1, right = 0; // a=-1, b=0					
7	while $(right - left > epsilon)$ $\rightarrow (0 ss hand)$					
8	double mid = $(left + right)/2;$					
9	if(f(left)*f(mid) < 0) right = mid;					
10	else left = mid;					
11	}					
12	x = (left + right)/2;					
13	}					

HÀM TRÙNG TÊN

- Là các hàm có tên giống nhau, phân biệt bằng danh sách tham số đầu vào và kiểu dữ liệu trả về
- Ví dụ hàm tròn số
  - double round(double): trả về số nguyên được làm tròn từ số thực theo nguyên tắc đến 0.5
  - Ví dụ: round(1.9) $\rightarrow$ 2
  - double round(double, int): trả về số nguyên được làm tròn tới n chữ số lẻ
  - Ví dụ: round $(1.879, 2) \rightarrow 1.88$

HÀM TRÙNG TÊN

• Ví dụ

Dòng	Mô tả			
1	#include <stdio.h></stdio.h>			
2	#include <math.h></math.h>			
3	double round(double);			
4	double round(double, int);			
5	double round(double x){			
6	double kq;			
7	if(x >= 0) kq = floor(x + 0.5);			
8	else $kq = -floor(-x + 0.5);$			
9	return kq;			
10	}			

Dòng	Mô tả			
11	<pre>double round(double x, int n){</pre>			
12	double kq, $s = pow(10, n)$;			
13	$x^*=s;$			
14	if(x >= 0) kq = floor(x + 0.5)/s;			
15	else $kq = -floor(-x + 0.5)/s;$			
16	return kq;			
17	}			

HÀM CÓ THAM SỐ MẶC ĐỊNH

- Mục tiêu nhằm giản lược các hàm trùng tên (nếu cần thiết)
- Hàm round
  - Thay vì viết hai hàm ta dùng một hàm có tham số mặc định
  - Tham số mặc định là tham số nếu ta không truyền giá trị nó sẽ có giá trị mặc định trước
- Ví dụ
  - double round(double, int = 0)

tham số mặc định bắt buộc nằm bên trục phải

HÀM CÓ THAM SỐ MẶC ĐỊNH

• Ví dụ

Dòng	Mô tả
1	#include <stdio.h></stdio.h>
2	#include <math.h></math.h>
3	<pre>double round(double, int=0);</pre>
4	<pre>double round(double x, int n){</pre>
5	double kq, $s = pow(10, n)$;
6	x*=s;
7	if(x >= 0) kq = floor(x + 0.5)/s;
8	else $kq = -floor(-x + 0.5)/s;$
9	return kq;
10	}

Dòng	Mô tả			
11	<pre>void main(){</pre>			
12	double $a = 10.237;$			
14	double $kq1 = round(a, 2);$			
15	double kq2 = round(a);			
16	printf("kq1 = %lf", kq1);			
17	printf("kq2 = %lf", kq2);			
18	}			

HÀM CÓ THAM SỐ KIỂU

- Mục tiêu nhằm hỗ trợ viết các hàm độc lập kiểu dữ liệu
- Hàm swap:
  - Hàm hay sử dụng
  - Cần viết chồng nhiều hàm khi thay đổi kiểu dữ liệu
- Ví dụ

```
    void swap(double& a, double& b) {
        • double c = a; a = b; b = c;
      }
      void swap(int& a, int& b) {
        • int c = a; a = b; b = c;
      }
      void swap(long& a, long& b) {
        • long c = a; a = b; b = c;
      }
    }
```

- Giải pháp
  - template <class T>
  - void swap(T& a, T& b) $\{T c = a; a = b; b = c; \}$

- Ngôn ngữ C/C++ cho phép ta cài đặt một hàm có tham số là hàm
- Điều này làm tăng tính linh hoạt và tổ chức hơn cho chương trình
- Xét ví dụ viết hàm đếm theo yêu cầu
  - DemTheoYeuCau(long, int KiemTra(int)): sẽ đếm xem các kí số có thỏa hàm KiemTra hay không:
  - Ví dụ:
    - 1239 có 2 kí số nguyên tố nếu KiemTra là hàm KiemTraSNT
    - 1239 có 3 kí số lẻ nếu KiemTra là hàm KiemTraSoLe

• Ví dụ

Dòng	Mô tả
1	#include <stdio.h></stdio.h>
2	int Dem(int, int KT(int));
3	int KTSNT(int);
4	int KTSNT(int n){
5	if($n == 1 \parallel n == 0$) return 0;
6	for(int $i = 2$; $i < n$; $i++$)
7	if(n % i == 0) return 0;
8	return 1;
9	}

1239

Dòng	Mô tả			
10	int Dem(int a, int KT(int)){			
11	int tmp, count = 0;			
12	do{ 9			
13	tmp = $a\% 10$; $a = a/10$;			
14	<pre>if(KT(tmp) == 1)count++;</pre>			
15	}while(a!=0);			
16	return count;			
17	}			
18	void main(){			
19	int a = 1239; // Dem (a, KTS	SI		
20	int d = Dem(a, KTSNT);			
21	printf(" $d = \%d \ n$ ", d);			
22	}	31		

Xét lại ví dụ tính gần đúng

Dòng	M	ô tả		
1	do	ouble f(double x){	double g(double x){	
2	r	return pow(x, 9) + x + 1;// $f(x)=x^9+x+1$	return pow(x, 5) + $7*x + 1$;//g(x)= x^5+7x+1	
3	}	chỉ giải đc f(x)	tổng quát hóa hàm Solve	
4	VC	oid Solve(int& x){//Tìm x để $f(x) = 0$	double Solve(double F(double x), double a, double b){	
5	C	const double epsilon = 0.000000001;	const double epsilon = 0.00000001;	
6	C	louble left = -1, right = 0; // a=-1, b=0	double left = a , right = b ;	
7	V	while(right – left > epsilon){	while(right – left > epsilon){	
8		double mid = $(left + right)/2$;	double mid = $(left + right)/2;$	
9		if(f(left)*f(mid) < 0) right = mid;	if(F(left)*F(mid) < 0) right = mid;	
10		else left = mid;	else left = mid;	
11	}		}	
12	Х	x = (left + right)/2;	return (left + right)/2;	
13	}		32	

Xét lại ví dụ tính gần đúng

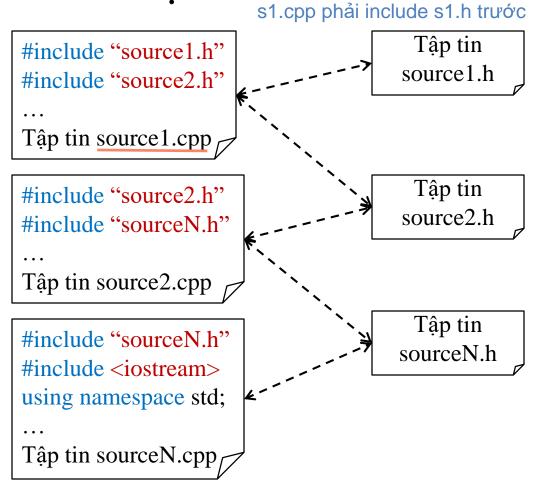
100000		_	
Dòng	Mô tả	14	void main(){
1	double g(double x){	15	double $x = Solve(\mathbf{f}, -1, 0);$
2	return pow(x, 5) + $7*x + 1$;//g(x)= x^5+7x+1	16	printf("%ld\n", x);
3	}	17	x = Solve(g, 2, 5);
4	double Solve(double F(double x), double a, double b){	18	printf("%ld\n", x);
5	const double epsilon = 0.00000001;	19	}
6	double left = a, right = b;		
7	while(right – left > epsilon){		
8	double mid = $(left + right)/2$;		
9	if(F(left)*F(mid) < 0) right = mid;		
10	else left = mid;		
11	}		
12	return (left + right)/2;		
13	}		

- Giới thiệu
- Cơ chế truyền tham số
- Các vấn đề về hàm trong C/C++
  - Hàm trùng tên
  - Hàm có tham số mặc định
  - Hàm có tham số là hàm
- Tổ chức hàm với nhiều tập tin mã nguồn
- Phạm vi hàm và biến toàn cục với nhiều tập tin mã nguồn

- Một phần mềm viết bằng C/C++ bao gồm nhiều tập tin mã nguồn
  - Các tập tin có phần mở rộng ('.h') mô tả giao tiếp lập trình, chứa các lệnh khai báo hàm và các hằng số
  - Các tập tin có phần mở rộng (.cpp') hay (.c':) cài đặt mã nguồn, chứa chi tiết đoạn mã của các hàm đã khai báo trong phần mô tả giao tiếp. Cần dùng từ khóa 'include' để tham chiếu tới phần mô tả giao tiếp

Sơ đồ ví dụ:

Ví dụ giải các phương trình

```
#include <math.h>
#include "Equation.h"
//...
//Tập tin Equation.cpp
int EquaDeg1(double a, double b,
double & x){
int EquaDeg2(double a, double b,
double c, double & x, double & y){
```

```
//Tâp tin Equation.h
#ifndef _EQUATION_H_
#define _EQUATION_H_ _ khai báo

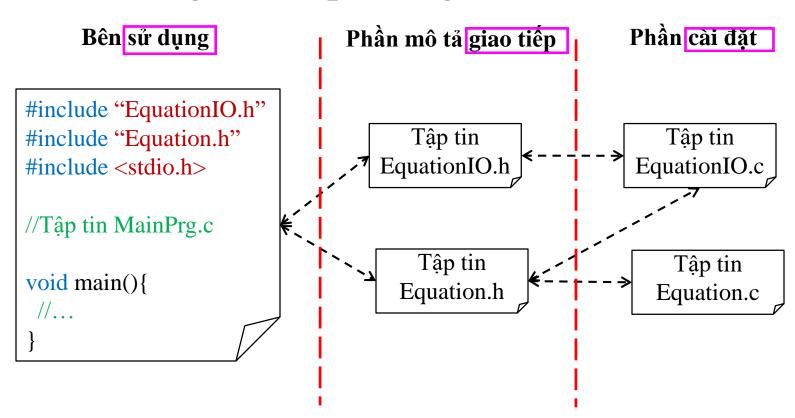
#define NoSolution 0
#define Underermined -1
int EquaDeg1(double, double, double&);
int EquaDeg2(double, double, double, double, double&);
//...
#endif
```

Ví dụ giải các phương trình

```
#include "EquationIO.h"
#include "Equation.h"
//...
//Tập tin EquationIO.c
void SolutionPrint(int n, double x,
double y = 0
 switch(n){
  case NoSolution:
   //...
void EquaDisplay(double a,
                   double b){
```

```
//Tập tin EquationIO.h
#ifndef _EQUATIONIO_H_
#define _EQUATIONIO_H_
void SolutionPrint(int, double, double=0);
void EquaDisplay(double, double);
void EquaDisplay(double, double, double);
void EquationInput(double&, double&);
void EquationInput(double&, double&,
                          double&);
//...
#endif
   Tập tin
                      Tập tin
 Equation.h
                     Equation.c
```

Ví dụ giải các phương trình

- Giới thiệu
- Cơ chế truyền tham số
- Các vấn đề về hàm trong C/C++
  - Hàm trùng tên
  - Hàm có tham số mặc định
  - Hàm có tham số là hàm
- Tổ chức hàm với nhiều tập tin mã nguồn
- Phạm vi hàm và biến toàn cục với nhiều tập tin mã nguồn

- Một chương trình có nhiều tập tin mã nguồn sẽ xuất hiện một số tình huống
  - Tập tin A muốn dùng hàm trong tập tin B (giải pháp: dùng các tập tin giao tiếp '.h')
  - Biến toàn cục hay hàm trong tập tin A được giữ kín sao cho các tập tin khác không được dùng tới (giải pháp: thêm từ khóa static trước khai báo biến toàn cục hay hàm)
  - Biến toàn cục trong tập tin A và các tập tin khác ĐƯỢC dùng tới (giải pháp: thêm từ khóa extern tại các tập tin cần dùng)

PHAM VI HÀM & BIẾN TOÀN CUC

• Ví dụ

```
static int nItem;
                                                   static int nItem;
extern int nCounter; €
                                                  int nCounter; ←
void Func(){
                                                   static void Func(){
 //...
                        extern int nCounter; ←
                         void main(){
                          //...
```